

**Kompetencja kluczowa: kompetencje społeczne
i obywatelskie, kompetencja inicjatywności
i przedsiębiorczości, kompetencja świadomości i ekspresji
kulturalnej.**

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Autor: Marlena Józwiak

Rysunki: Danuta Sterna

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej

ul. Noakowskiego 10/1

00-666 Warszawa

www.ceo.org.pl

Wstęp

Kompetencje kluczowe jako połączenie wiedzy, umiejętności i postaw są niezbędne do samorealizacji i rozwoju osobistego, integracji społecznej, aktywnego obywatelstwa i sukcesów w życiu zawodowym. Nie tylko młodzi ludzie, ale i dorośli powinni zatem doskonalić owe kompetencje.

Kompetencje społeczne i obywatelskie – to kompetencje osobowe, interpersonalne i międzykulturowe, które przygotowują człowieka do angażowania się w życiu społecznym i zawodowym; motywują do konstruktywnego uczestnictwa w społeczeństwach, które charakteryzują się współcześnie coraz większą różnorodnością.

Kompetencja inicjatywności i przedsiębiorczości – oznacza zdolność do wcielania pomysłów w czyn, obejmuje innowacyjność i kreatywność, umiejętność oceny podejmowanego ryzyka, zdolność planowania, zdawania sobie sprawy z mocnych i słabych stron, pracy indywidualnej i zbiorowej, ale także świadomość wartości etycznych.

Kompetencja świadomości i ekspresji kulturalnej – kompetencja niezbędna do rozwijania twórczych umiejętności; to zrozumienie znaczenia czynników estetycznych w życiu codziennym, docenianie twórczego wyrażania idei, uczuć za pośrednictwem np. sztuki, muzyki, literatury.

Zalecenia Parlamentu Europejskiego i Rady z 2006 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie podkreślają wagę ich rozwijania ze względu na ogromny wpływ kompetencji na jakość naszego życia. Zwłaszcza młodzi ludzie, u progu wejścia w życie zawodowe, powinni kształtować w sobie takie kompetencje. Niestety w szkolnych programach ich uwzględnienie okazało się niewystarczające. W 2012 r. Komisja Europejska ogłosiła strategię pod hasłem „Nowe podejście do edukacji”, w której położono nacisk na rozwój powyższych kompetencji w szkołach.

Poniżej prezentujemy osiem scenariuszy zajęć, które mogą zainspirować w pracy nad kształtowaniem kompetencji społecznych i obywatelskich, kompetencji inicjatywności przedsiębiorczości oraz kompetencji świadomości i ekspresji kulturalnej. Scenariusze poruszają m.in. problematykę wielokulturowości współczesnych społeczeństw, odpowiedzialność w życiu człowieka, komunikację czy sztukę improwizacji. Do każdego scenariusza załączone są materiały pomocnicze. Czasami są one luźno powiązane ze scenariuszem zajęć. Mogą wtedy pobudzać kreatywność samych prowadzących i uczestników w poszukiwaniu alternatywnych rozwiązań, ale ich nie narzucać. Podobnie linki mają za zadanie urozmaicić zajęcia i skrócić czas poszukiwania pomocnych treści w Internecie, krótkich filmów edukacyjnych czy piosenki.

Autorka – dr Iwona Józwiak

Rysunki – dr Marta Wasilewska-Frągnowska

Scenariusz I

Różnijmy się pięknie. Swoi i obcy.

Cel główny: Uświadomienie wielokulturowych i społeczno-ekonomicznych wymiarów dzisiejszych społeczeństw i ich wzajemnej interakcji

Cele operacyjne:

- Rozumienie kulturowej i językowej różnorodności w Europie i innych regionach świata
- Kształtowanie postawy tolerancji wobec innych kultur i nosicieli kultur
- Przełamywanie stereotypów i walka z uproszczeniami prowadzącymi do krzywdzących osądów
- Uwrażliwienie na los innych ludzi
- Rozwijanie potrzeby znajomości współczesnych wydarzeń oraz tendencji w narodowej i światowej historii

Metody: dyskusja, zabawa dydaktyczna, dywan pomysłów (wersja uproszczona)

Czas zajęć: 90 minut

5

Przebieg zajęć

1. Część porządkowo-organizacyjna
2. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć
3. Część zasadnicza
 - a) Połowa grupy (obcy/goście) wychodzą z sali. Dostają polecenie porozumienia się z pozostałymi w klasie. Mają za zadanie dowiedzieć się konkretnych informacji, np. jak masz na imię, gdzie mieszkasz, ile masz lat. Każdy ma podejść do jednej osoby. Uczestnicy, którzy pozostali w sali (swoi/gospodarze) mają inne polecenie – nie wolno im odpowiadać na zadawane pytania. Mogą przytakiwać osobie pytającej, gdy ta się uśmiecha i przeczyć ruchem głowy na zadane pytania, gdy pytający jest poważny. Jeżeli pytający ma np. okulary lub długie włosy ma być ignorowany. Etap pytań trwa 3 minuty.
 - b) Każdy uczestnik zabawy dostaje karteczkę samoprzylepną i określa jednym słowem jak się czuł w trakcie rozmowy, np. odrzucenie, lęk, bezradność, dezorientacja. Karteczki przyklepamy na dużym arkuszu lub tablicy. Wspólnie dyskutujemy nad tym doświadczeniem. Przykładowe pytania do dyskusji:
 - Skąd biorą się konflikty międzykulturowe? (np. bariera językowa, styl komunikacji, odmienność obyczajów)

- Co jest powodem stresu akulturacyjnego? (np. inne zwyczaje, tęsknota, odmienny język, odrzucenie, poczucie bezradności)
- Jakie są przyczyny migracji we współczesnym świecie?
- Dlaczego ludzie obawiają się uchodźców i imigrantów? (np. brak akceptacji dla odmiennych obyczajów i kultury, strach przed zamachami, konkurencja na rynku pracy)
- Czym jest stereotyp?
- Czy różnorodność kulturowa może być bogactwem?
- Jaskie mniejszości narodowe i etniczne występują w Twoim najbliższym regionie (np. na podstawie Spisu Powszechnego z 2011 r.)?
- Jak można zapobiegać konfliktom międzykulturowym? Co sądzisz o takich projektach jak „Mural wielokulturowy”:

<https://www.youtube.com/watch?v=9GzNplimUsM>

c) Spróbujcie omówić kilka przykładów zachowania konfliktowego wynikającego z różnic kulturowych.

- Czas. Co to znaczy być punktualnym np. w Szwajcarii i w Afryce?
- Kontakt wzrokowy. W Chinach uczniowie nie patrzą nauczycielowi prosto w oczy, co jest okazaniem szacunku, czy w Polsce jest podobnie? Co u nas oznacza unikanie kontaktu wzrokowego?

- Pozycja społeczna. 16-letni chłopiec w Czeczenii jest traktowany jak mężczyzna, jego pozycja jest wyższa niż kobiety. Czy w Polsce jest podobnie? Czy takie normy kulturowe mogą mieć konsekwencje dla ucznia czeczeńskiego w polskiej szkole?

<http://www.rdc.pl/informacje/mamed-khalidov-w-czeczenii-mezczyzna-byl-chowany-na-wojownika-musial-byc-wojownikiem-posluchaj/>

Wysłuchajcie fragmentu wywiadu z Mamedem Khalidowem i zastanówcie się skąd biorą się różnice w postrzeganiu mężczyzny i kobiety w Czeczenii; jak wygląda pozycja społeczna kobiety i mężczyzny w różnych kulturach?

– Mężczyzna w Czeczenii jest postawiony na piedestał nie ze względu na to, że jest lepszy od kobiety, ale dlatego, że przez setki lat musiał bronić swojej rodziny. Wojny, które się u nas toczyły, spowodowały, że mężczyzna był chowany na wojownika, musiał być wojownikiem, musiał bronić swojej rodziny – [Mamed Khalidow, zawodnik MMA]

- d) Zastanówcie się, czy poza stanowieniem prawa, szeroką edukacją istnieją jakieś inne sposoby przełamywania stereotypów i uprzedzeń? Na ile skutecznym sposobem w krzewieniu tolerancji może okazać się muzyka, sztuka, literatura i film?

Skorzystaj z materiału pomocniczego nr 3.

Singiel Johna Lennona „Imagine” to jeden z najbardziej rozpoznawalnych utworów o pokoju na świecie. Ukazał się w 1971 roku i szybko zdobył ogromną popularność. Dzięki lekkiej muzyce, słowa piosenki trafiły do szerokiego grona odbiorców. Zastanówcie się nad nimi i porozmawiajcie o swoich odczuciach. Czy faktycznie „muzyka łagodzi obyczaje”? Warto też zwrócić uwagę na ubiór muzyka (kowboj) oraz Yoko Ono (Indianka); czy może

to być nawiązanie do relacji pomiędzy różnymi kulturami? Jakie możecie podać inne, podobne przykłady ze świata sztuki, filmu, muzyki?

1. Podsumowanie zajęć.

Materiał pomocniczy nr 1

Pojęcia:

Akulturacja (adaptacja kulturowa) – adaptacja do zaskakujących i nieznanymi sytuacji, które pojawiają się w momencie kontaktu międzykulturowego

Azyl – państwo może udzielić bezpiecznego schronienia na własnym terytorium obcokrajowcowi prześladowanemu ze względu na działalność, przekonania polityczne, religijne, rasowe, naukowe lub społeczne w kraju, którego jest obywatelem

Emigracja – opuszczenie swojego kraju w celu osiedlenia się lub długotrwałego pobytu w innym kraju

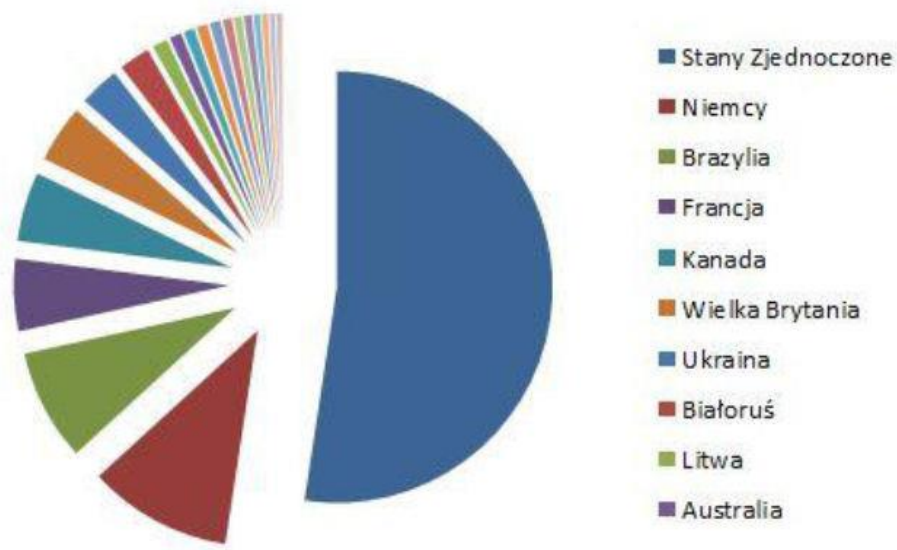
Imigracja – przybycie do kraju w celu osiedlenia się lub długotrwałego pobytu

Uchodźca – to osoba, która „wskutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub powodu przekonań politycznych, przebywa poza granicami swego państwa”
(Konwencja Genewska z 1951 r.)

Wielokulturowość to współwystępowanie na tej samej przestrzeni lub w bezpośrednim sąsiedztwie dwóch lub więcej grup społecznych o odmiennych cechach (język, wyznanie, system wartości, wzory zachowania itp.), które przyczyniają się do wzajemnego postrzegania odmienności z różnymi tego skutkami.

Materiał pomocniczy nr 2 (dane statystyczne)

Diaspora polska w świecie – statystyki MSZ (Sierpień 2012 r). Dziesięć krajów, w których mieszka najwięcej Polaków.

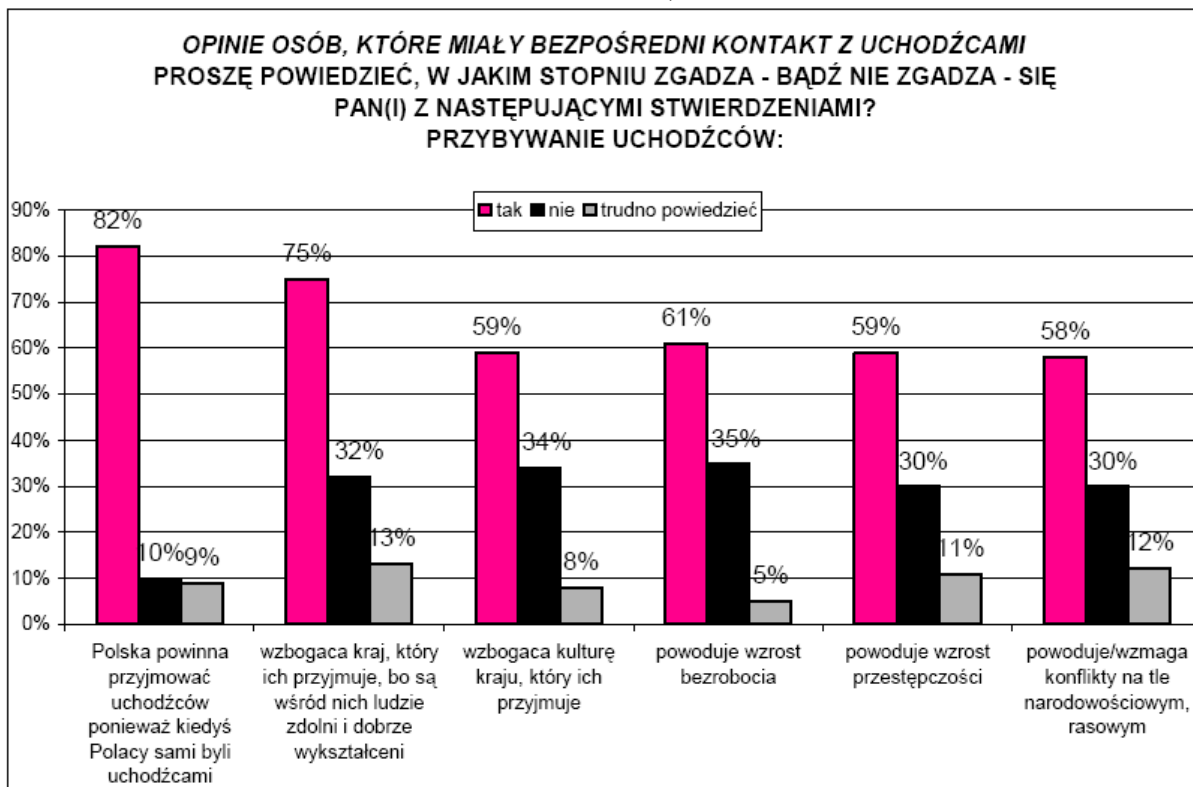

Dane MSZ (sierpień 2012 r). przesłane do Link to Poland

Źródło: Internet; <http://2.bp.blogspot.com/>-

Y1fxosJMD_w/UPfMMYXfQzI/AAAAAAAAJzk/xNJjO5RcFMc/s1600/Diaspora.jpg; dostęp: 27.06.2017

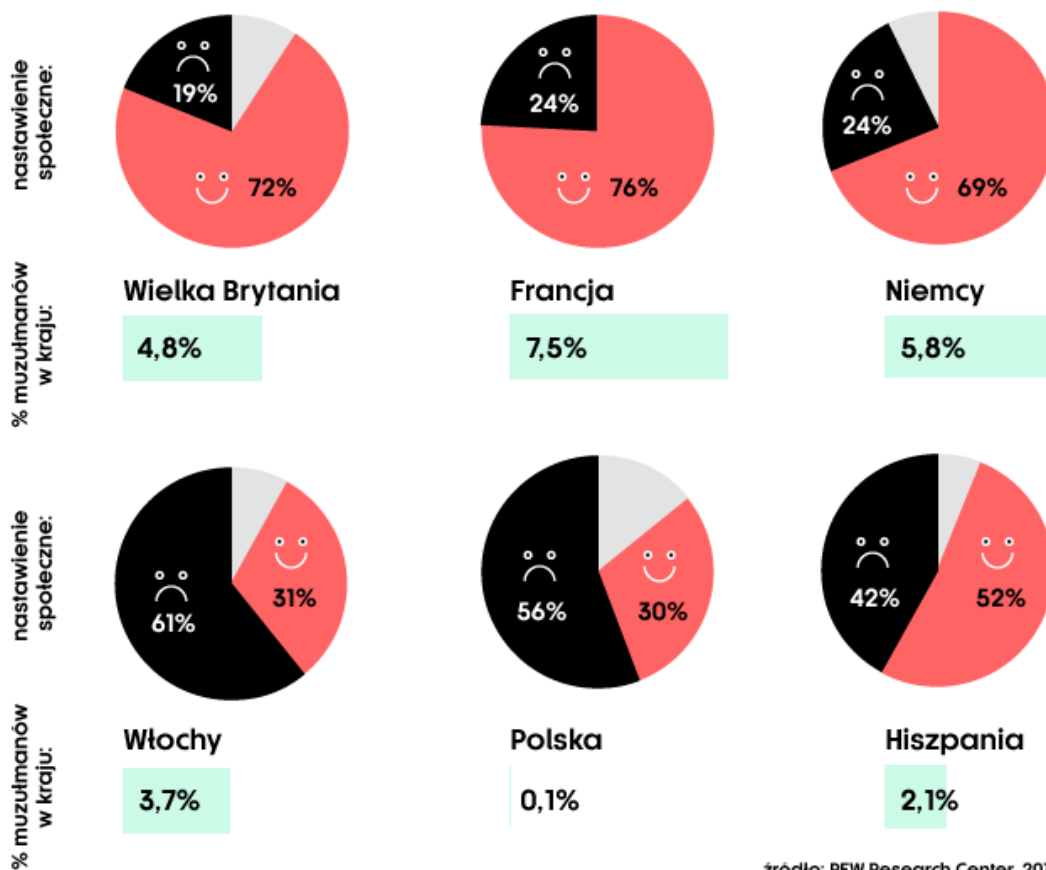
r.

Źródło: Polacy o uchodźcach, TNS OBOP, za: A. Chrzanowska, K. Gracz, *Uchodźcy w Polsce*, Warszawa 2007, s. 60.

UCHODŹCY
INFO

Liczba muzułmanów i nastawienie wobec nich w poszczególnych krajach Unii Europejskiej

źródło: PEW Research Center, 2010 i 2015

Źródło: PEW Research Center, w: Internecie , <http://uchodzcy.info/infos/stosunek-polakow-do-uchodzcow/> dostęp: 02.07.2017 r.

Materiał pomocniczy nr 3

<https://www.youtube.com/watch?v=DVg2EJvIF8>

Tekst *Imagine*, John Lennon

Wyobraź sobie, że nie ma niebios, to łatwe, tylko spróbuj.

Żadnego piekła pod nami, a nad nami tylko niebo.

Wyobraź sobie wszystkich ludzi, żyjących dniem dzisiejszym...

Wyobraź sobie, że nie ma państw. To niezbyt trudne.

Nie ma za co zabijać lub umierać, nie ma też żadnej religii. Wyobraź sobie wszystkich ludzi, żyjących w pokoju...

Powiecie, że jestem marzycielem,

ale nie jestem jedynym.

Mam nadzieję, że któregoś dnia przyłączysz się do nas, i świat będzie jednością.

Wyobraź sobie, że nie ma własności, ciekawe, czy potrafisz.

Nie potrzeba chciwości ani głodu, ludzie są braćmi.

Wyobraź sobie wszystkich ludzi, dzielących się światem...

Powiecie, że jestem marzycielem,

ale nie jestem jedynym.

Mam nadzieję, że któregoś dnia przyłączysz się do nas, i świat będzie jednością...

Tłumaczenie: Wojciech Mann

Scenariusz II

Jak rozwiązywać konflikty?

Cel ogólny:

- Uświadomienie sobie, że konflikty są nieodłącznym i naturalnym elementem naszego życia i należy nauczyć się je rozwiązywać.

Cele operacyjne:

- Poznanie przyczyn sytuacji konfliktowych;
- Uświadomienie skutków, jakie mogą rodzić nierozwiązane konflikty;
- Wzbudzenie motywacji do rozwiązywania sytuacji konfliktowych;
- Docenianie twórczego wyrażania uczuć za pośrednictwem literatury.

Metody: elementy wykładu, zabawa dydaktyczna, drama, analiza SWOT, dyskusja, praca z tekstem i materiałem filmowym

Czas trwania: 90 minut

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna.
2. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć.
3. Część zasadnicza.

Zabawa „MISJA CYTRYNA”.

- a) Uczestników dzielimy na dwie grupy. Grupa pierwsza wychodzi na korytarz i zostaje poinstruowana, że jej zadaniem jest zdobycie skórki od cytryny. Druga grupa dostaje polecenie zdobycia cytryny w celu pozyskania soku. Na zadanie każda grupa ma 3 minuty. Następnie grupy siadają naprzeciwko siebie, pomiędzy nimi, na ławce leży jedna cytryna. Prowadzący daje znak o rozpoczęciu zadania, np. mówiąc „Czas start”. Po upływie czasu mówi „Koniec zadania”.

Przebieg zdarzeń może być bardzo różny, np. ktoś zabierze cytrynę i spróbuje z nią uciec albo zacznie ją obierać lub wyciskać; grupy mogą też próbować ze sobą

rozmawiać i wtedy może okazać się, że każda z nich ma szansę wywiązać się z zadania działając wspólnie, że nie występuje tu konflikt interesów.

b) Omówienie zadania (np. poprzez zadawanie pytań)

- co było zadaniem poszczególnych grup?
- czy którejś grupie udało się wywiązać z zadania?
- w jaki sposób udało się zrealizować cel?
- czy warto rozmawiać w celu rozwiązywania problemów?
- co was zaskoczyło w tym zadaniu?
- czy spotkaliście się w swoim życiu z taką sytuacją?

c) Przechodząc do dalszej części zajęć prowadzący prosi o podanie przykładów konfliktów w życiu codziennym, co je powoduje?

Prowadzący wprowadza w temat przedstawiając najczęstsze sposoby rozwiązywania konfliktów: dominacja, podporządkowanie, unikanie, kompromis, współpraca. Następnie losowo wyznacza uczestników do pięciu grup dwuosobowych (np. przy grupie 25 osobowej odliczamy do pięciu i następnie prosimy o dobranie się w pary „2” i „5”). Pozostali pełnią rolę obserwatorów. Pary mają za zadanie odegrać scenkę uwzględniając jeden z pięciu wymienionych

sposobów rozwiązywania konfliktów (sposób również może być losowany przez konkretne zespoły).

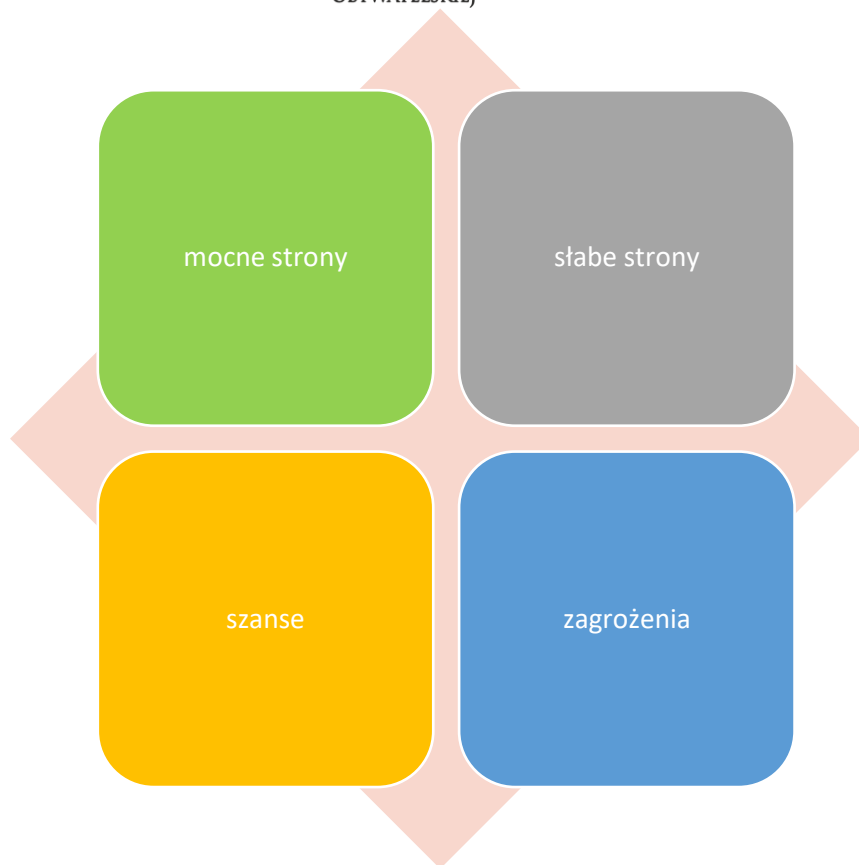
Scenka (czas: maksymalnie 5')

Adam, maturzysta, dostał kolejną ocenę niedostateczną z pracy klasowej z matematyki. W domu informuje ojca, że nie znosi tego przedmiotu i nie ma zamiaru poprawiać oceny. Ojciec zakazuje chłopakowi korzystania z komputera i odbiera mu telefon.

Zarówno obserwatorzy jak i odgrywający role dzielą się swoimi spostrzeżeniami.

Jakie korzyści i wady przynosi każdy ze sposobów rozwiązywania konfliktu?

Uczestnicy próbują wspólnie przeanalizować każdą sytuację przy pomocy analizy SWOT.

Po zakończonej analizie prowadzący i uczestnicy zajęć próbują odpowiedzieć na pytanie (wnioski można spisać na dużym arkuszu papieru). Co sprzyja rozwiązywaniu konfliktów (np. jasne i otwarte prezentowanie własnego stanowiska; uznawanie prawa strony przeciwnej do posiadania własnego zdania; koncentracja na zasadniczym przedmiocie sporu i unikanie wątków pobocznych; uświadomienie sobie własnych emocji i próba kontrolowania ich; chęć szybkiego rozwiązania konfliktu)

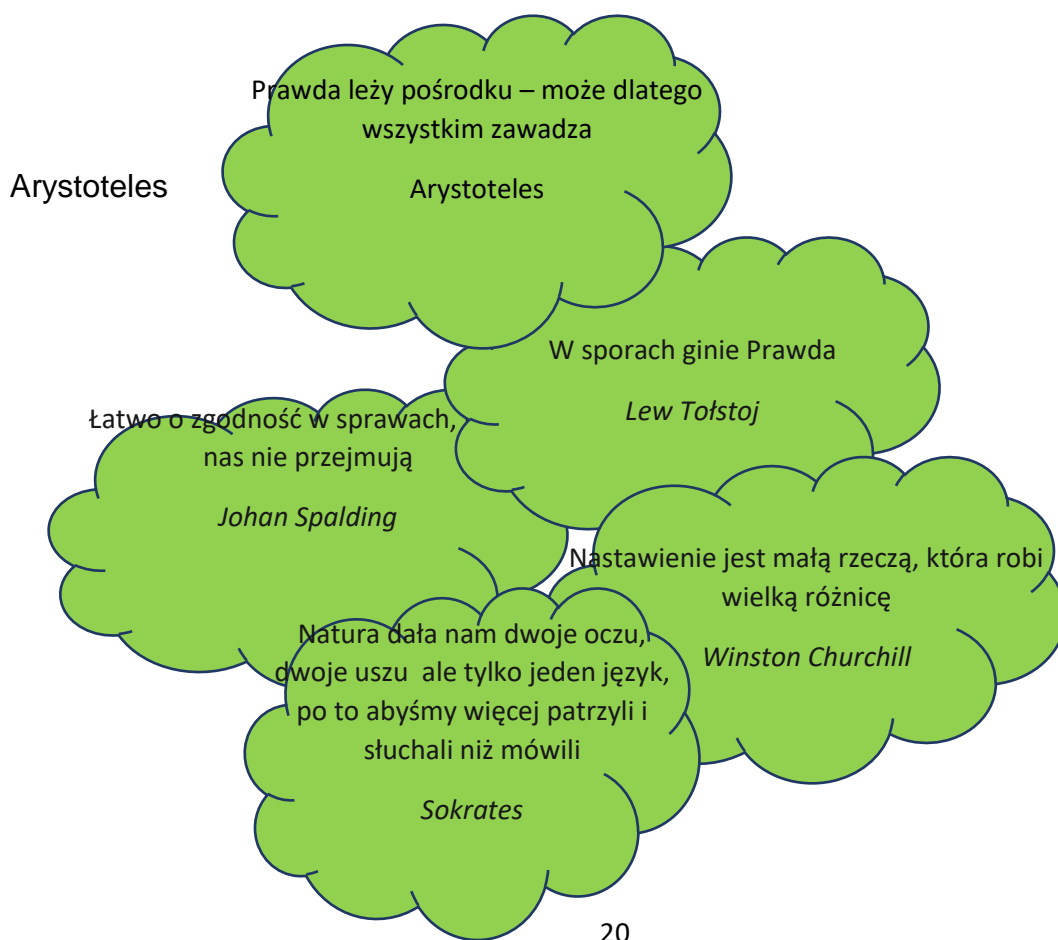
1. Podsumowanie zajęć.

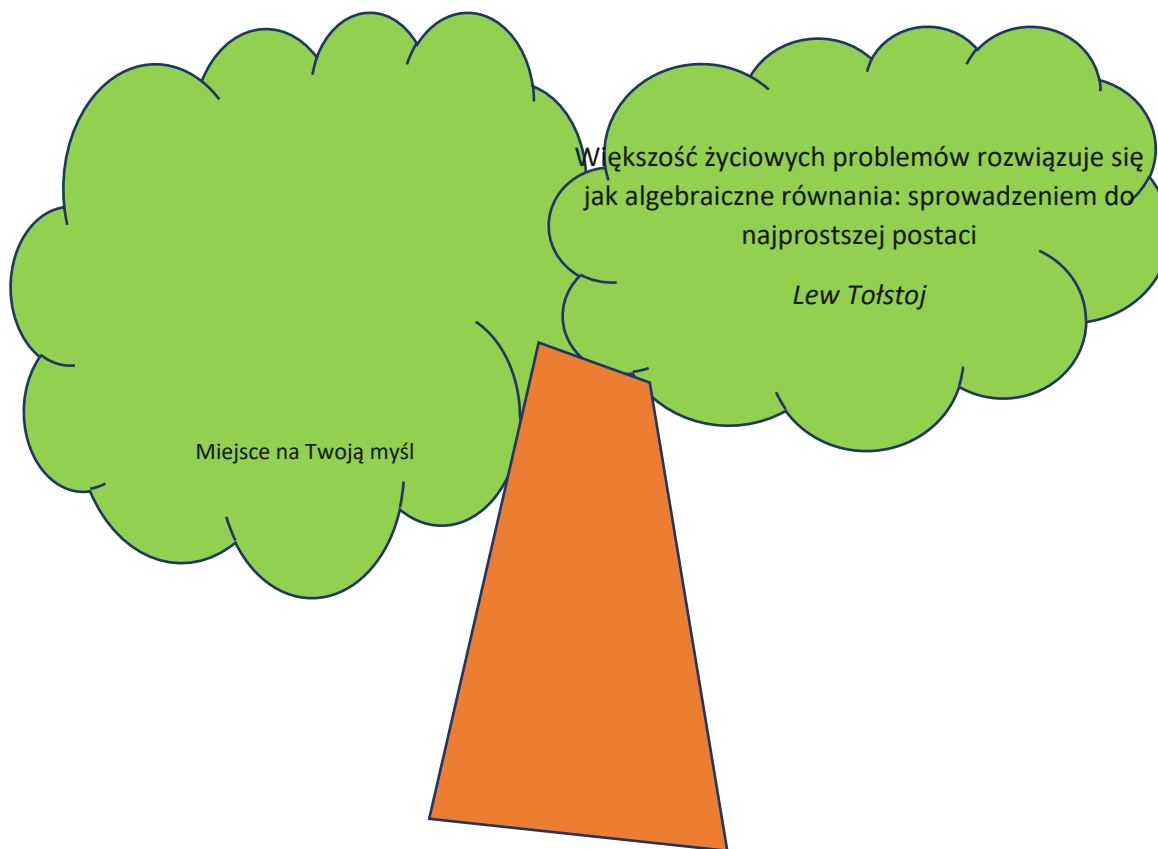
Materiał pomocniczy nr 1

Można inaczej – mediacje w szkole. Obejrzyjcie materiał filmowy i zastanówcie się dlaczego udało się rozwiązać konflikt.

<https://www.youtube.com/watch?v=ABy9UoOG0hY>

Materiał pomocniczy nr 2. Drzewo cytatów. Czy któraś z poniższych myśli jest ci bliska? Spróbuj sam/sama podsumować problem w kilku słowach.

Materiał pomocniczy nr 3

- Zastanówcie się, jaki jest powód konfliktu
- Dlaczego tak trudno stronom dojść do porozumienia?
- Jakich rad udzielilibyście skłóconym?

Kłótnia u Borynów (Władysław Reymont, *Chłopi*, Warszawa 1977)

– Gospodarz idą! - zawołał Witek prędko, aż Antek drgnął ze strachu.[...]

Boryna wrócił do izby swojej, już tam czekali nań wszyscy... Milczeli, ino wszystkie oczy podniosły się na niego i opadły wnet, bo przystanął na środku, obejrzał się po nich i zapytał drwiąco:

– Wszystkie! Jak na sąd jaki!

– Nie na sąd, ino do was przyślim z proszeniem – rzekła nieśmiało kowalowa.[...]

– Czego chcecie, mówcie! - zawołał ostro, zniecierpliwiony milczeniem.

– A to... mów, Antek... a to przyślim wedle tego zapisu¹. - jękała kowalowa.

– Zapis zrobiłem, a ślub w niedzielę... to wam rzeknę!

– To wiemy, ale nie o to przyślim.

– A czego?

– Zapisaliście całe sześć morgów!

– Bom tak chciał, a zechcę, to w ten mig zapiszę wszystko...

– Jak wszystko będzie wasze, to zapiszecie! – powiedział Antek.

– A czyjeż to jest, co? Czyje?...

- Dziecińskie, nasze.
- Głupiś jak ten baran! Grunt jest mój i zrobię z nim, co mi się spodoba!
- Zrobicie abo i nie zrobicie...
- Ty mi wzbronisz, ty!
- A ja, a my wszystkie, a nie, to sądy wam wzbronią! - krzyknął, bo już nie mógł ścierpieć i buchnął zapamiętałością.
- Sądami mi wygrażasz, co? Sądami! Zamknij ty gębę, pókim dobry, bo pożałujesz! – krzyczał przyskakując do niego z pięściami.
- A ukrzywdzić się nie damy! - wrzasnęła Hanka podnosząc się na nogi.
- A ty czego? Trzy morgi piachu wnieśła i starą płachtę² a będzie tu pysk wywierała?
- Wyście i tyła Antkowi nie dali, nawet tych jego morgów matczynych, a robimy wam za parobków, jak te woły.[...]
- Jak wam krzywda, idźcie se poszukać lepiej!
- Nie pójdziem szukać, bo tu jest nasze! Nasze po dziadach pradziadach! – zawołał mocno Antek. Stary uderzył go oczami i nic nie odrzekł, przysiadł przed komin i pogrzebaczem tak dziabął w głównie, aż iskry się sypały - zły był, ognie chodziły mu po twarzy i włosy mu ciągiem spadały na oczy, jarzące jak u żbika... ale się jeszcze hamował, choć ledwie i zdzierzał...

Długie milczenie zaległo izbę, że ino te przysapki a dychania prędkie słychać było.

Hanka szłochała z cicha i pohuśtywała dziecko, bo skamleć poczęło.

– My nie przeciwni ożenkowi, chcecie, to się żeńcie...

– A przeciwcie się, dużo o to stoje!...

– Ino zapis odbierzcie – dorzuciła przez łzy Hanka.

– Zmilkniez ty, a to, psiachmać, jazgocze cięgiem jak ta suka! - rzucił z taką mocą pogrzebacz w ogień, aż się głównie potoczyły na izbę.

– A wy się miarkujcie, bo to nie dziewczka wasza, żebyście gębę wywierali na nią!

– To czemu pyskuje!

– Ma prawo, bo się o swoje upomina! – wrzeszczał coraz mocniej Antek.

– Chcecie, to i zapiszcie, ale to, co ostało, odpiszcie na nas – zaczęła cicho kowalowa.

– Głupiaś! Widzisz ją, mojem się tu będzie dzieliła! Nie bój się, na wycug³ do waju nie pójde... – rzekłem!

– A my nie ustąpię. Sprawiedliwości chcemy.

– Jak wezmę kija, to wama dam sprawiedliwość.

– Spróbujcie ino tknąć, a pewnikiem wesela nie doczekacie... I jęli się już kłócić, przyskakiwać do się, grozić, bić pięściami w stół, wykrzykiwać a wypominać

wszystkie swoje żale i krzywdy. Antek tak się zapamiętał i tak rozsrożył, że wściekłość buchała z niego i raz w raz już starego chwycił to za ramię, to za orzydle i gotów był bić... ale stary jeszcze się hamował, nie chciał bijatyki, odpychał Antka, na obelgi z rzadka odpowiadał, bych ino dziwowiska la sąsiadów i wsi całej nie czynić. [...] Hanka ryknęła nowym, ogromnym płaczem, wsparła się o okap i jęła zalewanym przez łzy, nieprzytomnym głosem krzyczeć:

– Na żebrę ino nam iść, we świat... o mój Jezus, mój Jezus!... A jak te woły harowalim i dnie... i noce... za parobków... a teraz co?.. A Pan Bóg was pokarze za krzywdę naszą!... Pokarze... Całe sześć morgów zapisali... a te szmaty po matce... te paciorki... to wszystko... i la kogo to? La kogo?.. La takiej świni! A żebyś pode płotem zdechła za krzywdę naszą, a żeby cię robaki roztoczyły, ty wywłoko, ty lakudro jedna, ty!...

– Coś powiedziała?.. - zaryczał stary przyskakując do niej...

– Że lakudra i włók⁴ ten, to i cała wieś wie o tym... cały świat!... cały!...

– Wara ci od niej, bo ci ten pysk o ścianę rozbiję, wara... - i jął nią trząść, ale już Antek przyskoczył i osłonił, i również krzyczeć począł:

– I ja przywtórzę⁵, że lakudra jest, włók, ja! A spał z nią, kto chciał, ja!... - wołał nieprzytomnie i gadał, co mu ślina na język przyniesła, nie skończył, bo stary, rozwścieklony już teraz do ostatka, trzasnął go tak w pysk, aż rymnął łbem na oszkloną szafkę i z nią razem zwałił się na ziemię... Porwał się rychło, okrwawiony,

i runął na ojca. Rzucili się na siebie jak dwa psy wściekłe, chycili się za piersi i wodzili po izbie, miotali, bili sobą o łóżka, o skrzynie, o ściany, aż łby trzaskały. Krzyk się podniósł nieopisany, kobiety chciały ich rozerwać, ale przewalili się na ziemię i tak zwarci całą nienawiścią i krzywdami tarzali się, gnietli, dusili... Całe szczęście, że rychło rozerwali ich sąsiedzi i odgradzili od siebie... Antka przenieśli na drugą stronę i zlewali wodą, tak osłabł z umęczenia i upływu krwi, bo twarz miał porozcinaną o szyby.

Staremu nic się nie stało; spencer miał nieco podarty i twarz podrapaną i aż siną z wściekłości...Sklął i powygniał ludzi, co się byli zlecieli, drzwi od sieni zamknął i siadł przed kominem... Ale uspokoić się nie mógł, bo mu ciągiem wracało przypomnienie tego, co na Jagnę wypowiedzieli, a żgało⁶ go w serce jakby nożem...

– Nie daruję ja ci tego, psie jeden, nie daruję! - przysięgał sobie w duszy. - Jakże, na Jagusię... – Ale wnet przychodziło mu do głowy i to, co nieraz już słyszał o niej, co dawniej pogadywali, a na co nie zwracał uwagi! Gorąco mu się robiło i dziwnie duszno, i dziwnie markotno... – Nieprawda, pleciuchy i zazdrośniki, wiadomo! - wykrzyknął w głos, ale coraz więcej mu się przypominało gadań ludzkich. – Jakże, rodzony syn powie, to nie mają szczekać! Ścierwa! – ale żarły go te wspominki, jak ogień...

1 zapis – przeznaczenie w testamencie określonego świadczenia majątkowego osobie nie będącej spadkobiercą

2 płachta – duży kawał płótna do noszenia trawy (tu w znaczeniu: rzecz bezwartościowa, nic)

3 wycug – dożywotnie utrzymanie zapewnione rodzicom przez dzieci po przekazaniu im majątku

4 włók – (także: włóka, wywłoka) – kobieta prowadząca rozwiązłe życie

5 przywtórzyc (gw.) – potwierdzić

6 żgać (gw.) – kłuć, uderzać czymś ostrym

Scenariusz III

Obowiązki i odpowiedzialność w życiu człowieka

Cel ogólny:

Uświadomienie konieczności istnienia i przestrzegania obowiązków

Cele operacyjne:

- Zrozumienie potrzeby stanowiących obowiązków oraz skutków ich nieprzebrzegania
- Kształtowanie postawy odpowiedzialności za bezpieczeństwo swoje i innych

Metody: elementy wykładu, „burza mózgów” dyskusja, praca z tekstem źródłowym i materiałem filmowym

Czas trwania: 90 minut

Przebieg zajęć:

2. Część porządkowo-organizacyjna
3. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć

4. Część zasadnicza

- a) Prowadzący prosi grupę, aby podała przykłady obowiązków. Wypiszcie je na tablicy. Które spośród nich dotyczą wszystkich uczestników? Które są dla nas koniecznością, a które sprawiają nam satysfakcję?
- Czy zastanawialiście się kiedyś, skąd się biorą nasze obowiązki? Czy naprawdę są konieczne? (zasady religijne, prawo, rodzina, sprawowanie funkcji, składane przyrzeczenia itp.)
- b) Prosisz uczestników, aby wyobrazili sobie, że w czasie podróży statkiem rozbili się i znaleźli na bezludnej wyspie. Być może będą musieli przebywać na niej kilka miesięcy. Czy potrzebne jest wówczas ustalenie zasad, obowiązków po to, aby wszystkim żyło się bezpiecznie i zgodnie? Spróbujcie o tym przez chwilę podyskutować. Możecie zastanowić się nad tym w kilkusobowych grupach (czas: 5') i potem przedstawić swoje stanowisko (czas: 2' każda grupa).
- c) Prowadzący informuje grupę, że w tekstach nowożytnych konstytucji, twórcy umieszczali nie tylko prawa obywatelskie, ale i obowiązki. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej również umieszcza taki rozdział. Czy mamy świadomość, jakie obowiązki zostały nałożone na nas w ustawie zasadniczej? Sięgnij do materiału pomocniczego nr 1. Odczytajcie głośno te obowiązki. Czy możecie podać przykłady innych aktów prawnych nakładających obowiązki?
- d) Spróbujcie zastanowić się nad obowiązkami wynikającymi z wykonywania poszczególnych zawodów.

Przyjrzyjmy się bliżej zawodowi lekarza. Już w starożytności składali oni przysięgę, która zawierała podstawy dzisiejszej etyki lekarskiej. Autorem nie był, jak powszechnie się sądzi, Hipokrates, ale jego uczniowie. Po II wojnie światowej Światowa Organizacja Lekarzy na zjeździe w Genewie (1948 r.) opracowała nowożytną wersję przysięgi. Ulegała ona kilkakrotnie od tego czasu zmianom. W Polsce obowiązuje Przrzeczenie Lekarskie.

Korzystając z materiału pomocniczego nr 2 porównacie, pracując w grupach, tekst przysięgi składanej w starożytności i współcześnie. Odpowiedzcie na pytania:

- Jakie obowiązki ma lekarz w związku z wykonywaniem swojego zawodu?
- Które obowiązki wymienione w Przysiędze Hipokratesa nie są już aktualne?

e) Zastanówcie się, gdzie można znaleźć obowiązki ucznia i nauczyciela (np. statuty szkolne, Karta Nauczyciela, Ustawa o systemie oświaty)

- Na podstawie Ustawy o systemie oświaty, Dz.U. 1991, nr 95, poz. 425 odpowiedz, jakie powinności mają rodzice, dyrektor szkoły i organ gminy w związku z wypełnianiem obowiązku szkolnego (art. 18-20)

<http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19910950425>

f) Obejrzyjcie dwa krótkie filmy edukacyjne i zastanówcie się dlaczego nie zawsze wypełniamy swoje obowiązki? Jakie konsekwencje może nieść brak odpowiedzialności wobec innych osób?

<https://www.youtube.com/watch?v=M4GZ02R-p-0>

[https://www.youtube.com/results?search_query=kampania+spoleczna+nie+ba
dz+obojetny](https://www.youtube.com/results?search_query=kampania+spoleczna+nie+ba
dz+obojetny)

5. Podsumowanie zajęć

Materiał pomocniczy nr 1

Rozdział II. Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela [fragment Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej]

Art. 82

Obowiązkiem obywatela polskiego jest wierność Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska o dobro wspólne.

Art. 83

Każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 84

Każdy jest obowiązany do ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych, w tym podatków, określonych w ustawie.

Art. 85

1. Obowiązkiem obywatela polskiego jest obrona Ojczyzny.
2. Zakres obowiązku służby wojskowej określa ustawa.

3. Obywatel, któremu przekonania religijne lub wyznawane zasady moralne nie pozwalają na odbywanie służby wojskowej, może być obowiązany do służby zastępczej na zasadach określonych w ustawie.

Art. 86

Każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie. Zasady tej odpowiedzialności określa ustawa.

Materiał pomocniczy nr 2;

Przysięga Hipokratesa

Przysięgam na Apollina, lekarza, na Asklepiosa, Hygieę i Panaceę oraz na wszystkich bogów i boginie, biorąc ich za świadków, że wedle mej możliwości i zdolności będę dochowywał tej przysięgi i tego zobowiązania.

Mistrza mego w tej sztuce będę szanował na równi z rodzicami, będę się dzielił z nim swem mieniem i na żądanie zaspakajał jego potrzeby; synów jego będę uważał za swych braci i będę uczył ich swej sztuki, gdyby zapragnęli się w niej kształcić, bez wynagrodzenia i żadnego zobowiązania z ich strony; prawideł, wykładów i całej pozostałej nauki będę udzielał swym synom, synom swego mistrza, oraz uczniom, wpisanym i związanym prawem lekarskim, poza tem nikomu innemu.

Będę stosował zabiegi lecznicze wedle mych możliwości i zdolności ku pożytkowi

chorych, broniąc ich od uszczerbku i krzywdy.

Nikommu, nawet na żądanie, nie dam śmiertelnej trucizny, ani nikomu nie będę jej doradzał, podobnie też nie dam nigdy niewiedzy środka na poronienie. W czystości i niewinności zachowam życie swoje i sztukę swoją.

Nie będę stanowczo wykonywał wycięcia chorym na kamień, pozostawiając to ludziom, zawodowo stosującym ten zabieg.

Do jakiegokolwiek wejść domu, wejść doń dla pożytku chorych, wolny od wszelkiej chęci krzywdzenia i szkodzenia, jako też wolny od pożądań zmysłowych, tak względem niewiast jak mężczyzn, względem wolnych i niewolników.

Cokolwiek bym podczas leczenia, czy poza nim w życiu ludzkim ujrzał, czy usłyszał, czego nie należy rozgłaszać, będę milczał, zachowując to w tajemnicy.

Jeżeli dochowam tej przysięgi, i nie złamię jej, obym osiągnął pomyślność w życiu i pełnieniu tej sztuki, ciesząc się uznaniem ludzi po wszystkie czasy; w razie jej przekroczenia i złamania niech mnie los przeciwny dotknie."

Przyrzeczenie lekarskie

Przyjmuję z szacunkiem i wdzięcznością dla moich Mistrzów nadany mi tytuł lekarza i w pełni świadomy związanych z nim obowiązków przyrzekam:

- obowiązki te sumiennie spełniać
- służyć życiu i zdrowiu ludzkiemu
- według najlepszej mej wiedzy przeciwdziałać cierpieniu i zapobiegać chorobom,

a chorym nieść pomoc bez żadnych różnic, takich jak: rasa, religia, narodowość, poglądy polityczne, stan majątkowy i inne, mając na celu wyłącznie ich dobro i okazując im należny szacunek

– nie nadużywać ich zaufania i dochować tajemnicy lekarskiej nawet po śmierci chorego

– strzec godności stanu lekarskiego i niczym jej nie splamić, a do kolegów lekarzy odnosić się z należną im życzliwością, nie podważając zaufania do nich, jednak postępując bezstronnie i mając na względzie dobro chorych

– stale poszerzać swą wiedzę lekarską i podawać do wiadomości świata lekarskiego wszystko to, co uda mi się wynaleźć i udoskonalić.

Przyrzekam to uroczyście!

Scenariusz IV

Blaski i cienie Internetu

Cel ogólny:

Uświadomienie korzyści i zagrożeń związanych z użytkowaniem Internetu.

Cele operacyjne:

- Wskazanie sposobów bezpiecznego i kulturalnego korzystania z Internetu
- Uświadomienie sobie niebezpiecznych zachowań występujących w Internecie
- Poznanie reguł Netykiety
- Kształtowanie postawy odpowiedzialności w użytkowaniu Internetu

Metody: elementy wykładu, mind map, dyskusja, praca z materiałem filmowym

Czas trwania: 60 minut

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna
2. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć
3. Część zasadnicza
 - a) Internet to ogólnosiwiatowa sieć komputerowa, która istnieje i wciąż się zmienia od końca lat 60. ubiegłego wieku. Początkowo została zaplanowana na potrzeby wojsk amerykańskich przez organizację badawczą RAND Corporation na wypadek wojny nuklearnej. Obecnie Internet zapewnia dostęp do informacji czy dostarcza rozrywki, ale jest też źródłem zagrożeń.
 - b) Prowadzący dzieli uczestników na cztery grupy. Zadaniem dwóch z nich jest przedyskutowanie korzyści wynikających z użytkowania Internetu. Dwie

pozostałe mają skupić się na zagrożeniach. Użyteczny może być materiał pomocniczy nr 1 z zaproponowanym schematem mind map'u.

[Wśród korzyści znaleźć się mogą: zdobywanie informacji, komunikowanie się z innymi ludźmi, poznawanie nowych osób, pobieranie plików; wśród zagrożeń można wymienić: kontakt ze szkodliwymi treściami (pornografia, hazard) treści ksenofobiczne, przemoc, uzależnienie (netoholizm), problemy w nauce, wirusy, nieświadome udostępnianie danych].

Po zakończeniu pracy w grupach przedstawcie swoje wyniki i spróbujcie podyskutować na ten temat.

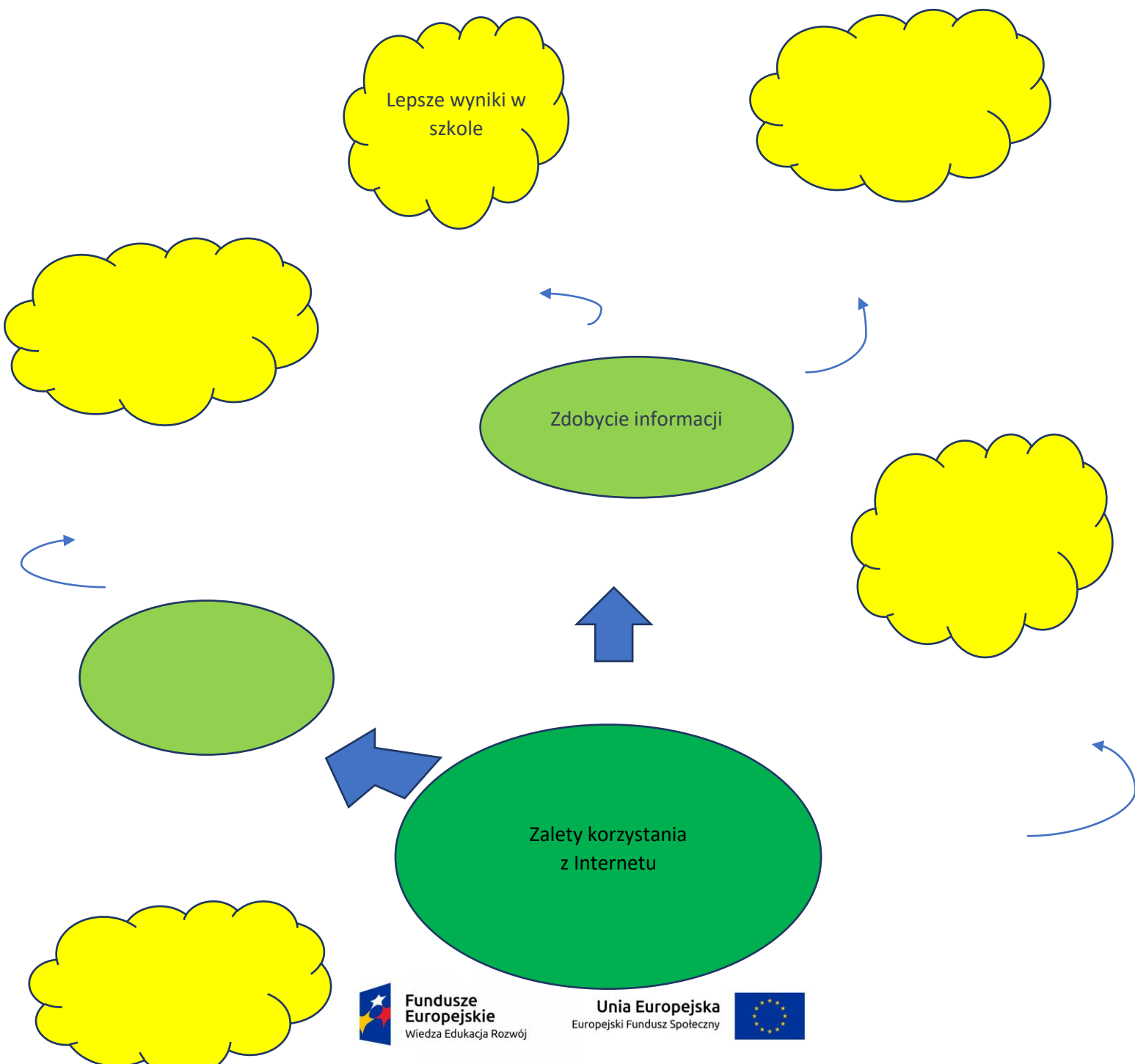
- c) Czym jest NETYKIETA? Czy jest dokładnie skodyfikowana i czy grożą jakieś kary za jej łamanie?
- d) Obejrzyjcie dwa krótkie filmy edukacyjne „321 – Internet – małe zdjęcie Duży problem” oraz „Nie daj się 4 - siecio-zagrożenia” i zastanówcie się nad pytaniami:
- Jak oceniacie rolę takich filmików w edukowaniu młodych użytkowników Internetu?
 - Jakich rad udzielają prowadzący?

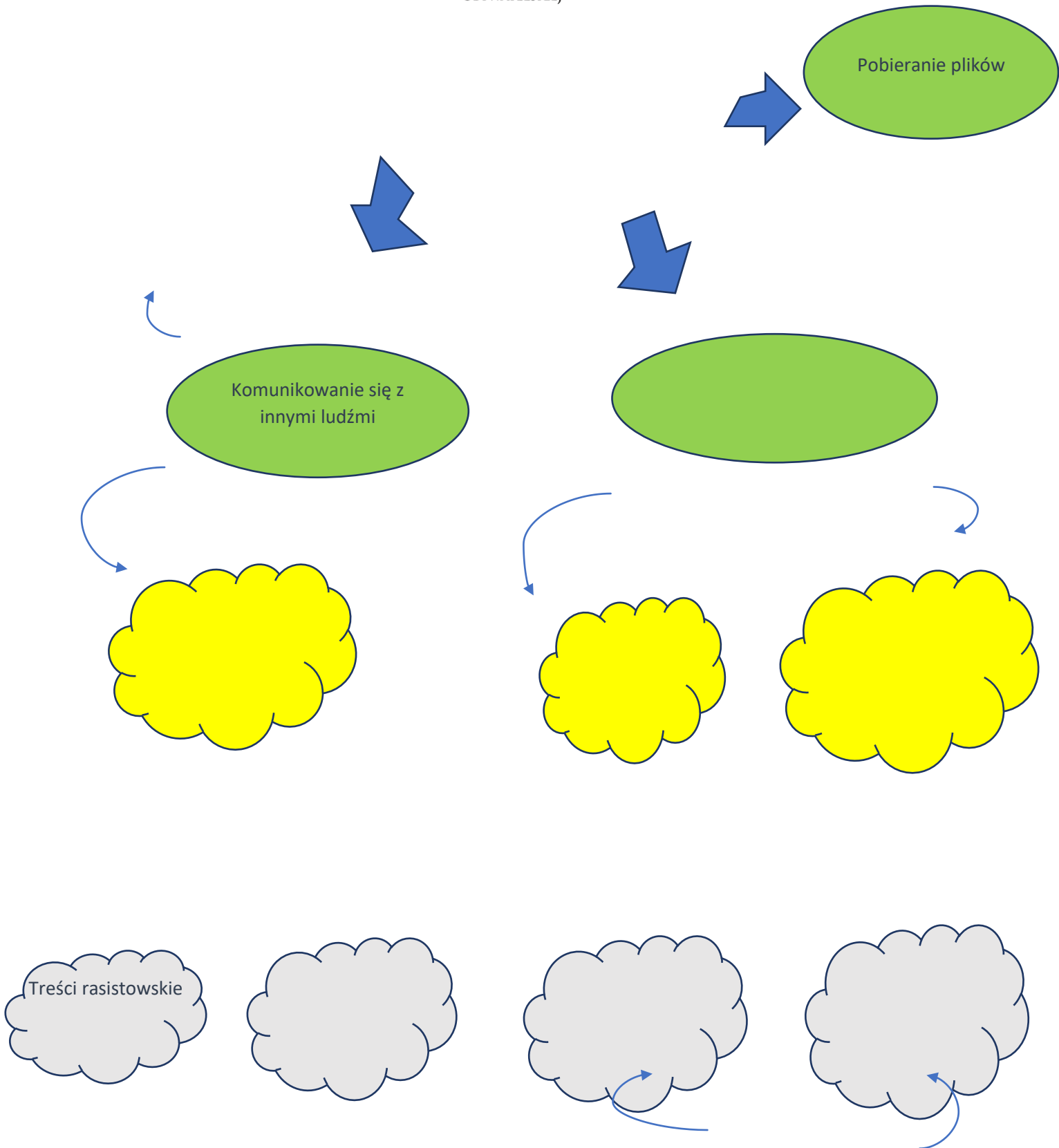
<https://www.youtube.com/watch?v=WR6AWpbaJAc>

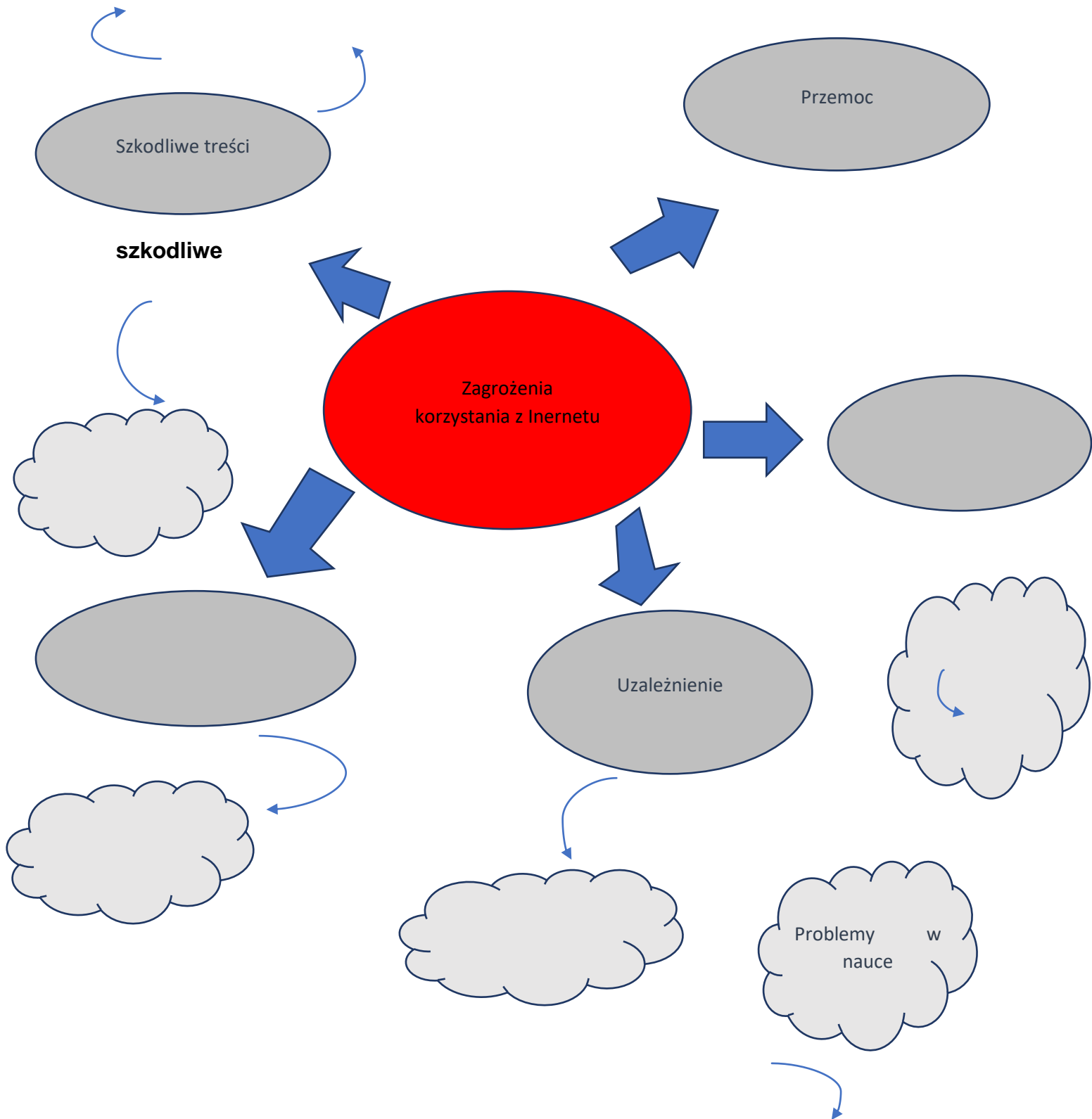
<https://www.youtube.com/watch?v=QEr4THZhTqM>

Materiał pomocniczy nr 1

Materiał pomocniczy nr 2

Pojęcia:

Adware – program wykorzystywany do wyświetlania reklam, najczęściej bez zgody użytkownika, który utrudnia obsługę komputera.

Clickjacking – rodzaj ataku, którego celem jest skłonienie użytkownika do kliknięcia w dany link.

Netoholizm – uzależnienie od Internetu; internetoholizm, sieciaholizm

Netykieta – zasady kulturalnego zachowania się w Internecie, np. zakaz pisania wulgaryzmów; zakaz wysyłania tzw. „łańcuszków szczęścia”; zakaz wysyłania niechcianych linków do stron.

Phishing – oszustwo internetowe polegające na podszywaniu się pod inną osobę np. w celu wyłudzenia danych.

Wirus – zwykle złośliwe oprogramowanie, które rozpowszechnia się w dowolny sposób bez wiedzy i zgody użytkownika; może zniszczyć dane lub uniemożliwić pracę na komputerze.

Scenariusz V

W grupie siła, czyli o pracy zespołowej

Cel ogólny:

Uświadomienie korzyści pracy grupowej

Cele operacyjne:

- Zrozumienie tego, co ułatwia, a co utrudnia pracę w grupach
- Rozwijanie umiejętności zgodnej współpracy
- Uświadomienie sobie, do jakich grup należymy i jakie można pełnić w nich role

Metody: metoda kuli śniegowej, elementy wykładu, dyskusja, praca z materiałem filmowym i rysunkowym

Czas trwania: 60 minut

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna
2. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć

3. Część zasadnicza

a) Uczestnicy siedzą przy stolikach lub w kręgu. Każdy dostaje kartkę i indywidualnie zapisuje definicję słowa „kultura”. Następnie uczestnicy pracują parami, przedstawiają własne definicje i tworzą jedną, wspólną wersję. Pary łączą się w czwórki i potem w ósemki na tej samej zasadzie. Ośmioosobowe zespoły zapisują definicję na dużej kartce i prezentują swój wynik przed całą grupą.

b) Prowadzący zwraca uwagę na fakt, że społeczeństwo dzieli się na wiele grup. Każdy człowiek jednocześnie należy do wielu z nich, np. ze względu na przynależność do rodziny, przynależność narodową, wspólnotę kościelną czy kibicowanie danemu klubowi piłki nożnej. Powszechnie wiadomo, że współpraca jest cenna niemal w każdej dziedzinie naszego życia. Najchętniej współpracujemy z ludźmi, których lubimy, ale nie zawsze jest to możliwe i dlatego warto nauczyć się współpracy z różnymi osobami. Taka współpraca nie musi być mniej efektywna, często różnice między współpracownikami owocują najbardziej kreatywnymi rozwiązaniami. Uczestnicy zastanawiają się, jakie zachowania pomagają, a jakie przeszkadzają w pracy zespołowej. Ustalenia można zapisać na dużej kartce czy tablicy. Jakie role przybierają osoby w zespole (lider, błazen, luzak)?

c) Korzystając z materiału pomocniczego nr 1 uczestnicy określają do jakich grup należą, nazywają je. Następnie wymieniają się informacjami, czy są wśród nich osoby należące do tych samych grup?

d) Grupa zastanawia się, jakie korzyści wynikają z pracy zespołowej. Dla małej inspiracji warto obejrzeć krótki humorystyczny film

https://www.youtube.com/watch?v=Patm_eu02ow

Następnie uczestnicy zajęć dobierają się w czteroosobowe zespoły i uzupełniają rysunek -pojedyncze piórko (materiał pomocniczy nr 2), który ma propagować pracę w zespole. Swoje prace prezentują całej grupie. Prowadzący pokazuje im inne przykładowe rozwiązanie: piórko – poduszka.

4. Podsumowanie zajęć

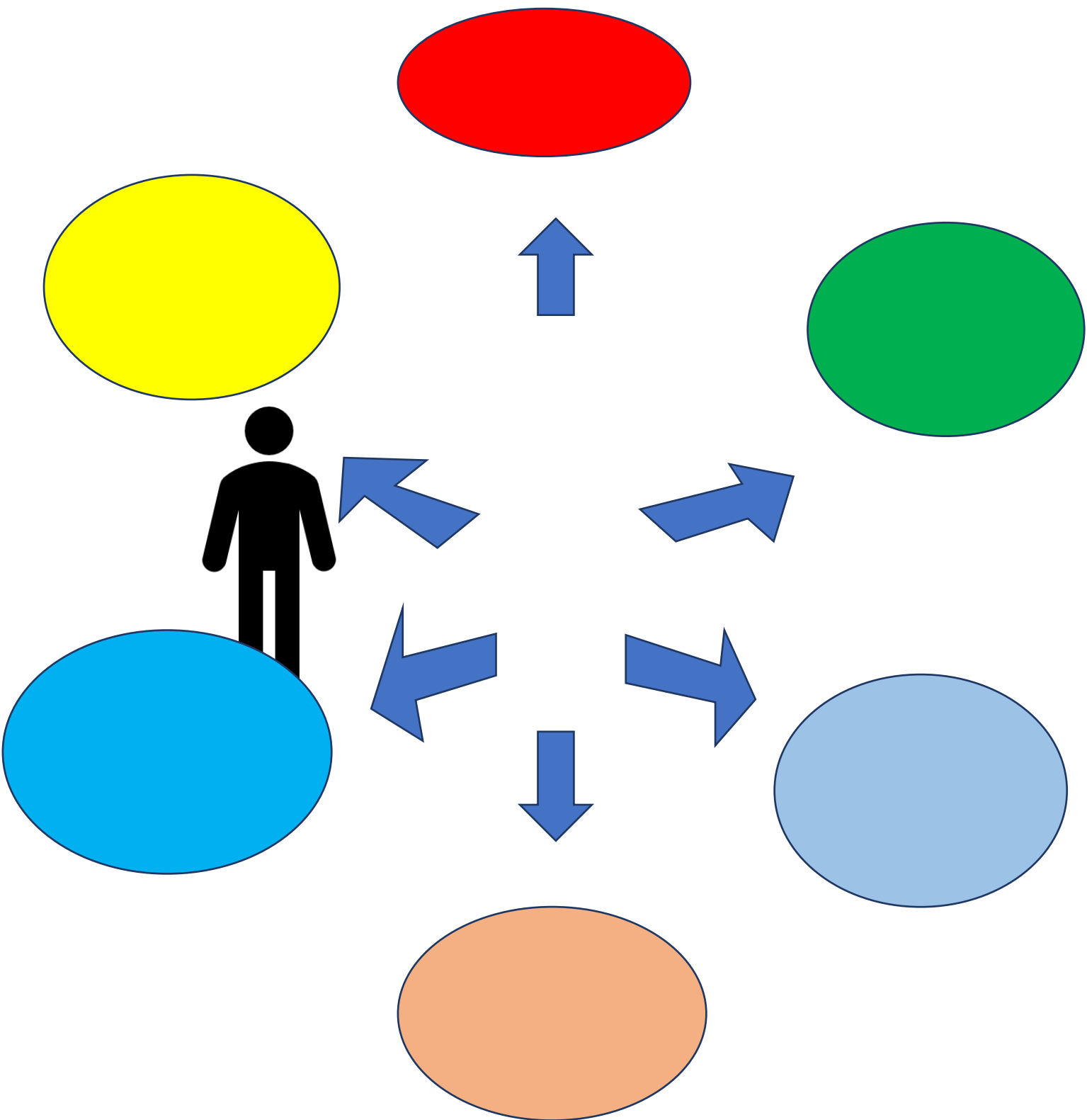
Materiał pomocniczy nr 1

Podział grup:

Grupy małe (np. rodzina, klasa) i duże (skomplikowana struktura – związek zawodowy)

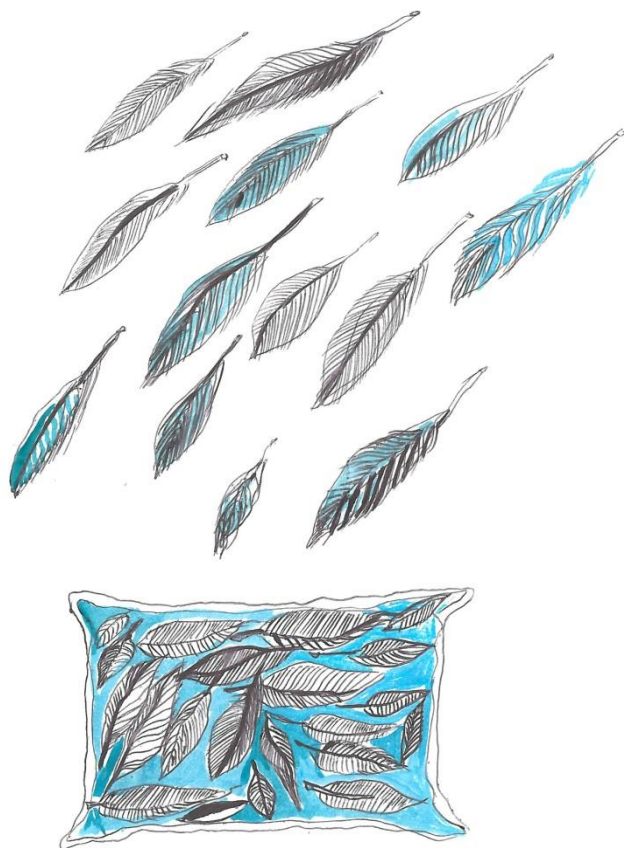
Grupy formalne (z jasnymi regułami działania – harcerstwo) i nieformalne (np. grupa przyjaciół)

Grupy pierwotne (należymy tu od momentu urodzenia – rodzina, kraj) i wtórne (przystępujemy do nich z własnej woli – partia polityczna)

Materiał pomocniczy nr 2

Przykładowe rozwiązanie:

Scenariusz VI

Uwaga reklama, czyli o sprzedawaniu marzeń

Cel ogólny:

Kształtowanie krytycznej postawy wobec otaczającej rzeczywistości

Cele operacyjne:

- Uświadomienie, że nie wszystkie informacje w reklamie są prawdziwe
- Analizowanie przekazu reklamy i intencji nadawcy
- Zrozumienie, że przekazy medialne odnoszą się do różnych wartości

Metody: elementy wykładu, dyskusja, praca z materiałem filmowym i rysunkowym

Czas trwania: 60 minut

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna

2. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć

3. Część zasadnicza

a) Uczestnicy odpowiadają na pytanie czym jest reklama? (narzędzie, które służy przekonaniu odbiorcy do kupienia produktu) Prowadzący wprowadza podstawowe informacje dotyczące historii reklamy. Zachęcanie ludzi do nabywania określonych produktów miało miejsce już w starożytności.

Wówczas ograniczała się ona zwykle do napisów na ścianach budynków bądź ustnym zachwalaniu swoich towarów. W XV w. Gutenberg wynalazł druk, później pojawiły się gazety, a wraz z nimi reklama w prasie. W XVII - wiecznej Europie mamy już pierwsze regulacje prawne dotyczące reklam. Pierwsza reklama telewizyjna pojawiła się w USA w 1941 r.

b) Uczestnicy zostają poproszeni o obejrzenie czterech krótkich reklam

<https://www.youtube.com/watch?v=mg24qJt9pVQ> (Volkswagen)

<https://www.youtube.com/watch?v=zz8rhclfink> (Coca Cola)

<https://www.youtube.com/watch?v=JkGo9zvMF5w> (Play)

https://www.youtube.com/watch?v=3Vrt3n_OzBs (tusz do rzęs Max Factor)

Po obejrzeniu zostają podzieleni na cztery grupy. Każda ma za zadanie zastanowić się nad jedną z reklam i odpowiedzieć na pytania; odpowiedzi można zapisać:

- Jakie są kolory, ujęcia, muzyka, nastrój w tej reklamie; o czym opowiada historyjka?
- Co obiecuje?
- Kto w niej występuje, jak wygląda, czy może być godny zaufania?
- Do kogo jest skierowana?

Grupy przedstawiają swoje przemyślenia i i wspólnie wyciągają wnioski – cechy wspólne reklam. Uczestnicy zastanawiają się, czy reklama informuje o rzeczywistej cenie produktu, jego jakości czy manipuluje odbiorcami, bazuje na ludzkich emocjach, obiecuje i „sprzedaje marzenia”? Kto ponosi koszty reklamowanych produktów?

- c) Prowadzący informuje, że reklamowanie produktów jest obszarem działalności gospodarczej i podlega regulującym tę sferę przepisom prawnym. Podaje przykład:

Ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, (Dz.U. 1993 nr 47 poz. 211).

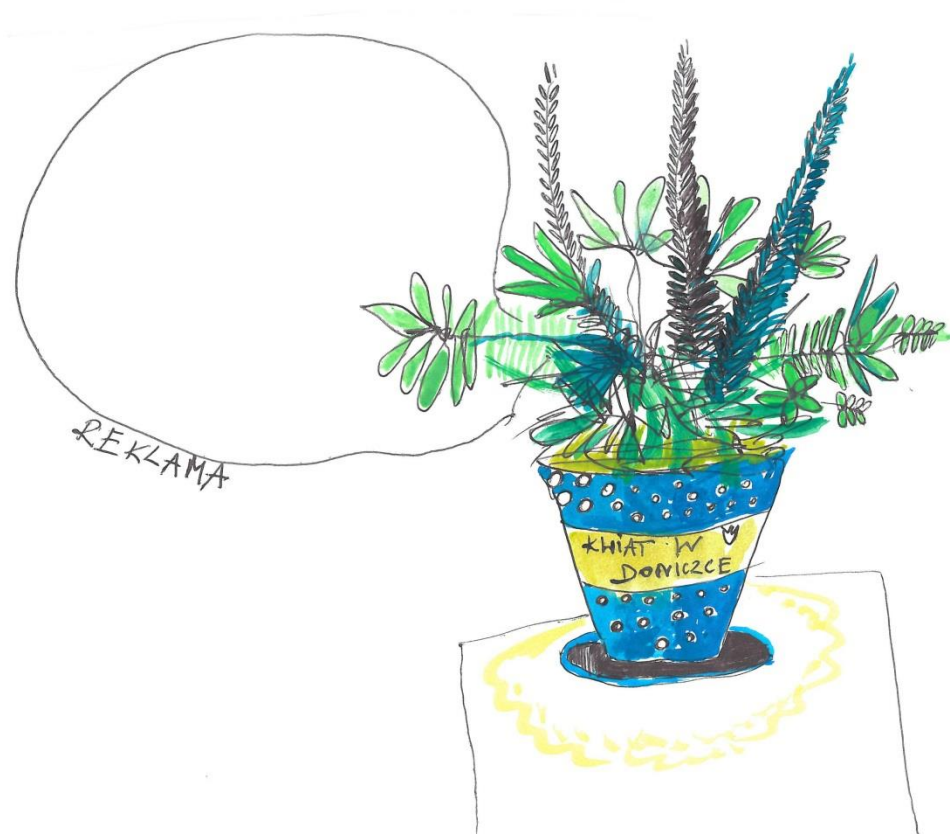
Ustawa określa, jaka działalność jest przejawem nieuczciwej konkurencji, np. działanie sprzeczne z prawem lub dobrymi obyczajami. Prowadzący prosi

o przykład takiej reklamy (np. wizerunek kobiety w reklamie, która wypełnia obowiązki domowe; reklamy firmy Benetton przedstawiające całujących się księdza i zakonnic). Ustawa zakazuje reklamy wprowadzającej nabywcę w błąd poprzez zawieranie fałszywych faktów, pomijającą uboczne skutki stosowania produktu czy naśladowującą inną, konkurencyjną reklamę. Prowadzący pyta, które z aktualnych reklam są dla nich przykładem nieuczciwej konkurencji.

- d) Uczestnicy (dalej podzieleni na cztery grupy) dostają zadanie zareklamowania produktu wpisując hasło w chmurce (materiał pomocniczy nr 1).

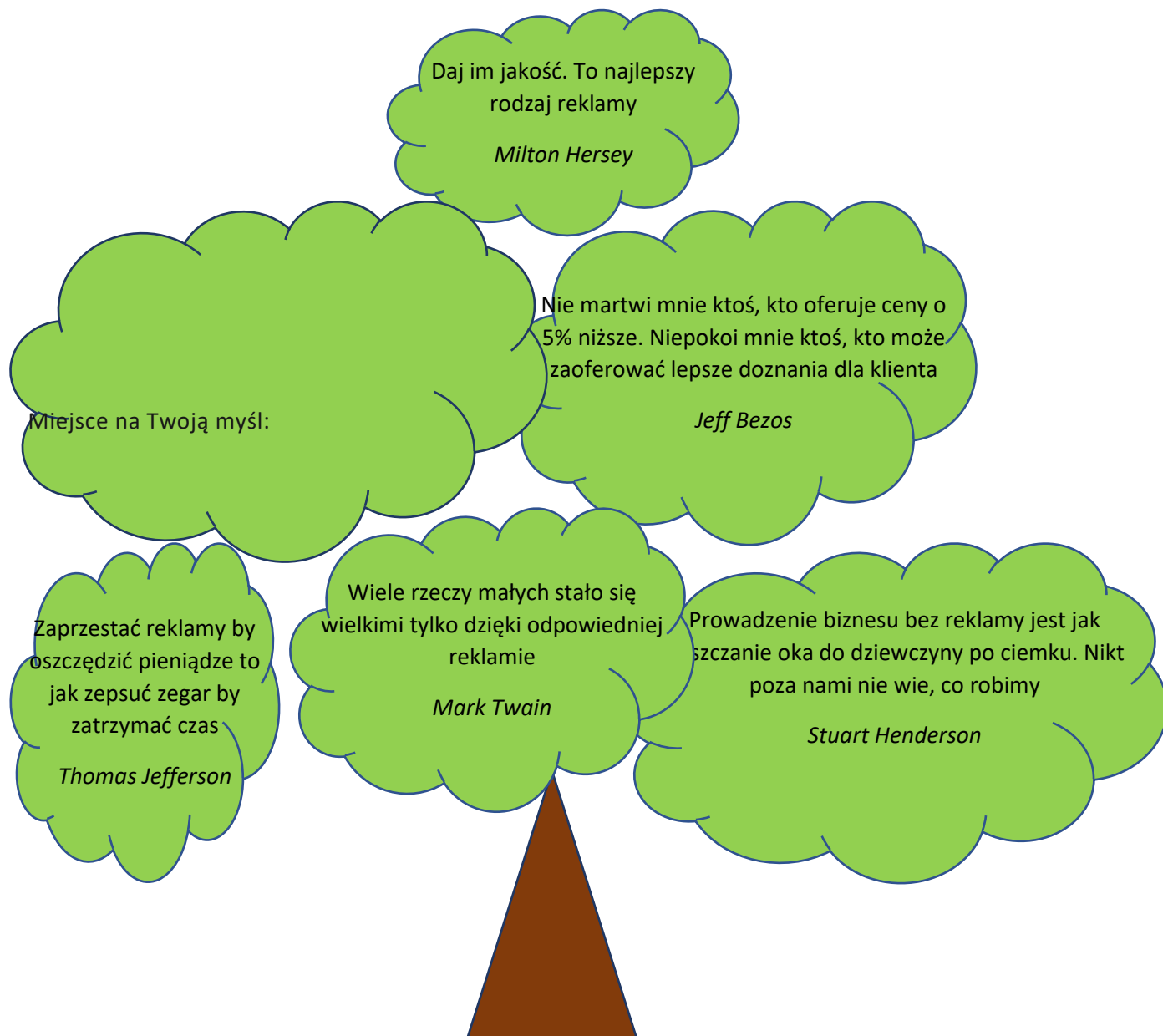
4. Podsumowanie zajęć.

Materiał pomocniczy nr 1

Materiał pomocniczy nr 2

Drzewo cytatów; Co myślisz o trafności poszczególnych myśli? Spróbuj sam/sama w kilku słowach zawrzeć swoje zdanie na temat reklamy.

Scenariusz VII

O sztuce improwizacji, czyli dlaczego warto żyć kreatywnie

Cel ogólny: Uświadomienie potrzeby improwizowania w życiu człowieka

Cele operacyjne:

- Rozwijanie umiejętności słuchania i obserwowania oraz elastycznego reagowania w sytuacjach nietypowych
- Kształtowanie postawy otwartości i kreatywności
- Rozwijanie umiejętności wyrażania siebie poprzez różnorodne środki z wykorzystaniem wrodzonych zdolności
- Identyfikowanie swoich mocnych i słabych stron

Metody: elementy wykładu, zabawa edukacyjna, dyskusja, praca z materiałem rysunkowym

Czas trwania: 60 minut

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna
2. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć
3. Część zasadnicza

a) Prowadzący wprowadza w tematykę zajęć o improwizacji w życiu człowieka. Każdy spotyka się z nietypowymi sytuacjami, musi podejmować szybkie decyzje. Towarzyszy temu stres i niepewność. Umiejętność improwizacji może pomóc w swobodniejszym pełnieniu ról, które stawia nam życie. William Szekspir powiedział: *Świat jest teatrem, aktorami ludzie*. Czy słowa te są wciąż aktualne?

b) Prowadzący prosi uczestników o podanie przykładów z ich życia, w których byli zmuszeni ostatnio do improwizowania. Następnie proponuje zabawę. Każdy na karteczce wpisuje temat krótkiej scenki do odegrania (np. w poczekalni u stomatologa; „na dywaniku” u dyrektora szkoły ze swoim dzieckiem, itp.) Wszystkie propozycje trafiają do pudełka. Do odegrania scenki potrzebnych jest 4 ochotników. Pierwszy z nich wychodzi z sali przed losowaniem scenki. Wie tylko, że po powrocie do sali zostanie przywitany słowami: „Dobrze, że w końcu jesteś...” Pozostali ochotnicy losują scenkę i ustalają swoje role. Obserwatorzy mogą reagować śmiechem czy nagradzać oklaskami błyskotliwe riposty. Zabawa może być powtórzona kilkakrotnie

z innymi ochotnikami. Za każdym razem odgrywamy inną, wylosowaną scenkę.

c) Po zakończeniu zabawy uczestników dzielimy na dwie grupy. Każda zastanawia się nad tym, co pomaga w sztuce improwizacji. Ustalenia zostają zapisane na dużym arkuszu papieru i zaprezentowane.

(W improwizowaniu może pomagać, np. spontaniczność, umiejętność słuchania i obserwacji, zdolność do podejmowania szybkich decyzji, akceptowanie nowej sytuacji – brak blokady, negatywnego nastawienia i strachu przed ośmieszeniem, dawanie sobie prawa do popełnienia błędów)

d) Prowadzący zadaje pytanie o przydatność umiejętności improwizacji w życiu. Czy i kiedy się przydaje? (np. uwalnia spontaniczność - swobodniej prowadzimy rozmowy i nawiązujemy kontakty z ludźmi, integruje grupę, ułatwia negocjacje, pomaga walczyć ze stresem, ułatwia relacje partnerskie)

e) Uczestnicy zostają podzieleni na cztery grupy i dostają materiał pomocniczy nr 1. Zadanie polega na tym, aby każda grupa narysowała, uwzględniając wszystko co zawiera rozpoczęty rysunek, jedną z następujących rzeczy: filiżankę kawy, biżuterię, zwierzę lub owoc. Same pojęcia mogą być losowane przez poszczególne grupy.

Prace zostają zaprezentowane np. na tablicy. Uczestnicy mogą podejść i przyrzeć się rysunkom, które powstały z tych samych, początkowych elementów. Spróbujcie wymienić się doświadczeniami:

- Co było najtrudniejsze w tym zadaniu?

4. Podsumowanie zajęć

Materiał pomocniczy nr 1

Scenariusz VIII

O komunikacji, czyli dlaczego warto być dobrze rozumianym

Cel ogólny: Uświadomienie znaczenia efektywnego komunikowania się w życiu codziennym

Cele operacyjne:

- Rozwijanie umiejętności jasnego i precyzyjnego wystawiania się
- Zrozumienie wagi komunikacji niewerbalnej
- Zrozumienie przyczyn zakłóceń w procesie komunikacji
- Kreowanie aktywności i motywowanie do działania

Metody: elementy wykładu, zabawa edukacyjna, kalambury, dyskusja, praca z materiałem rysunkowym, „burza mózgów”

Czas trwania: 60 minut

Przebieg zajęć:

1. Część porządkowo-organizacyjna
2. Zapoznanie uczestników z tematem i celem zajęć
3. Część zasadnicza
 - a) Prowadzący wprowadza w tematykę zajęć. Komunikowanie się, czyli przekazywanie informacji, jest podstawą w relacjach międzyludzkich. Umiejętność efektywnego komunikowania się pomaga w zdobyciu sukcesu zarówno w życiu zawodowym, jak i osobistym.
 - b) Uczestnicy zostają dobrani w pary. Siadają do siebie plecami. Jedna osoba otrzymuje rysunek (patrz materiał pomocniczy nr 1), druga czystą kartkę i flamastry/kredki. Zadanie polega na tym, aby został wykonany rysunek jak najbardziej zbliżony do oryginału bez oglądania go. Pary mogą ze sobą rozmawiać; rysujący może zadawać pytania, ale nie mogą zaglądać do swoich kartek. Po upływie 5 minut prezentujemy przed całą grupę nasze wyniki.
 - c) Po zakończeniu zadania, prowadzący zadaje pytanie: Kiedy komunikacja jest nieefektywna, co przeszkadza w dobrym komunikowaniu się? Wszystkie odpowiedzi są zapisywane na tablicy, a następnie grupa próbuje wybrać najważniejsze z nich.

(np. wybiórcze słuchanie nadawcy, przerywanie wypowiedzi, błędne interpretowanie intencji nadawcy, osądzanie).

- d) Prowadzący informuje, że tylko 35% informacji przekazujemy werbalnie, aż 65% niewerbalnie. Proponuje grupie zabawę w kalambury. Pięciu ochotników losuje z pudełka jedną z karteczek, na której zapisane są emocje (złość, gniew, radość, smutek, przyjemność – patrz materiał pomocniczy nr 2). Zadaniem uczestnika jest przekazanie tej informacji w sposób niewerbalny. Obserwatorzy odgadują pojęcia.

Materiał pomocniczy nr 1

Materiał pomocniczy nr 2

Materiał pomocniczy nr 3 Drzewo cytatów. Która z myśli porusza Cię najbardziej?

Spróbuj samodzielnie podsumować problem komunikacji.

